

**ĮMONĖS IT INFRASTRUKTŪROS
IR INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS
APSAUGA**

ĮMONĖS INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISĖS IT SRITYJE

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS SAŲOKA

Intelektinė nuosavybė - tai produktai, darbas arba procesai, kuriuos jūs sukūrėte ir kurie jums suteikia konkurencinį pranašumą. Išskiriami 3 intelektinės nuosavybės porūšiai:

- **pramoninė nuosavybė:** išradimai (patentai), prekių ženklai, pramoninis dizainas, naujos augalų veislės ir geografinės kilmės nuorodos;
- **autorių teisių saugomi meno kūriniai:** originalūs literatūros ir meno kūriniai, muzika, televizijos laidos, programinė įranga, duomenų bazės, architektūros projektai, reklamos ir multimedijos kūriniai;
- **prekybos strategijos:** verslo paslaptys, praktinė patirtis, konfidencialumo susitarimai arba greitos gamybos strategijos.

KOMPIUTERIŲ PROGRAMOS - INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS OBJEKTAS

Kompiuterių programos (angl. *software*) yra svarbiausias naujas elektroninis intelektinės nuosavybės objektas: kompiuterio darbui naudojamos operacinės sistemos, taikomoji programinė įranga, įvairūs e. duomenys ir pan.

KAM PRIKLAUSO TEISĖS Į KOMPIUTERIŲ PROGRAMAS?

Siekiant išsiaiškinti, ar autorių teisės į kompiuterių programas priklauso įmonei, visų pirma, reikia išskirti jų įsigijimo būdus. Teisės į kompiuterių programą gali būti įgytos:

- pagal autorines teisių perdavimo ar licencines sutartis;
- arba kompiuterių programa gali būti sukurta įmonės darbuotojo.

KAI TEISĖS Į KOMPIUTERIŲ PROGRAMĄ ĮGYTOS PAGAL TEISIŲ PERDAVIMO ARBA LICENCINĘ SUTARTĮ

Pirmiausia svarbu patikrinti, ar yra sudaryta įstatymo reikalaujamos formos sutartis.

Autorinė sutartis turi būti rašytinės formos. Kai kompiuterių programos pateikiamos kompiuterių tinklais, teisė naudotis kompiuterių programa gali būti suteikiama licencine sutartimi, kuri pateikiama elektronine forma ir kurią naudotojas turi patvirtinti prieš pradėdamas naudoti kompiuterių programą.

KOMPIUTERIŲ PROGRAMOS NAUDOJIMO APIMTIS

Taip pat ne mažiau svarbu patikrinti, ar sutarties sąlygos atitinka faktinę kompiuterių programos naudojimo apimtį. Autorių teisių įstatyme įtvirtintas imperatyvus reikalavimas, kokios sąlygos privalo būti įtvirtintos autorinėje sutartyje.

Svarbiausios programinės įrangos naudojimo sąlygos: konkrečios perduodamos teisės; teisių panaudojimo būdai; licencijos rūšis (išimtinė ar neišimtinė licencija); teritorija, kurioje galioja teisių perdavimas ar licencija; teisių perdavimo ar licencijos galiojimo terminas.

KOMPIUTERIŲ PROGRAMŲ REGISTRAS

Jei teisės į kompiuterių programą yra įgytos autorinės sutarties pagrindu, taip pat vertėtų patikrinti, ar kompiuterių programa yra registruota registre ir kieno vardu registruota. Lietuvoje tokią registraciją vykdo asociacija „INFOBALT“. Nors asociacijos registras nėra viešas, tačiau pateikus užklausą, egzistuoja galimybė gauti tokią informaciją.

KAI KOMPIUTERINĖ PROGRAMA SUKURTA ĮMONĖS DARBUOTOJO

Svarbu įvertinti darbo sutartis ar papildomus susitarimus dėl autorių teisių perdavimo, sudarytus su darbuotojais, kuriančiais įmonės programinę įrangą.

Autorių teisių įstatyme nurodyta, kad turtingos autorių teisės į kompiuterių programą, kurią sukūrė darbuotojas, atlikdamas savo tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, priklauso darbdaviui, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje.

KAI KOMPIUTERINĖ PROGRAMA SUKURTA ĮMONĖS DARBUOTOJO

Pareigybės - programuotojas ir darbo funkcijų - kompiuterių programų kūrimas, adaptavimas, nurodymas būtų pakankamas pagrindas konstatuoti, kad autorių turtinės teisės į kompiuterių programą priklauso darbdaviui.

Taip pat ne mažiau svarbu įvertinti, kaip darbo sutartyje aptartas atlyginimo už autorių teisių perdavimą klausimas. Egzistuoja rizika, kad nenurodžius, kad atlyginimas už autorių turtinių teisių perdavimą yra įskaitomas į darbo užmokestį, darbuotojas gali pareikšti pretenzijas dėl papildomų sumų sumokėjimo.

KITA ĮMONĖS DARBUOTOJO SUKURTA INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ

Autorių ir gretutinių teisių įstatymas numato, kad turtinės autorių teisės į kūrinį, kurį sukūrė darbuotojas atlikdamas tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, išskyrus kompiuterių programas, 5 metams pereina darbdaviui, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje.

Siekiant visiškos teisinės apsaugos ir galimybės disponuoti darbuotojo sukurtais intelektualinės veiklos rezultatais, patartina aiškiai - tiek terminų, tiek intelektualinės nuosavybės objektų kontekste, tiek teritorijos prasme reglamentuoti teisių į intelektualinės veiklos rezultatus perdavimą darbdaviui.

KOMERCINIŲ PASLAPČIŲ, KNOW-HOW IR KITOS KONFIDENCIALIOS INFORMACIJOS APSAUGA

Darbdavys darbo sutartyje ar papildomuose susitarimuose turėtų nustatyti tokios informacijos teisinę apsaugą ir supažindinti darbuotojus su pareiga saugoti ją net ir pasibaigus darbo teisiniams santykiams.

IT PRIEMONIŲ NAUDOJIMAS DARBO VIETOJE

SPECIALAUS TEISINIO REGULIAVIMO NĖRA

Darbdavys, norėdamas kontroliuoti darbuotoją internete, privalo nustatyti interneto naudojimosi taisykles, aiškiai apibrėžiančias naudojimosi internetu reikalavimus.

DARBUOTOJO TEISĖ Į PRIVATUMĄ GALI BŪTI PAŽEISTA

Jei darbdavys, suteikia darbuotojui kompiuterį darbo funkcijoms atlikti, tačiau nenustato darbo priemonių naudojimosi tvarkos apribojimų (lokalinių teisės aktų), tame tarpe ir draudimo naudotis internetu ar kitomis programomis darbiname kompiuteryje asmeniniais tikslais ir neįspėja, kad susirašinėjimas ar lankymasis internetiniuose tinklapiuose bus tikrinami, pažeidžia darbuotojo teisę į privatumą.

2016 M. EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMO SPRENDIMAS BARBULESCU BYLOJE PRIEŠ RUMUNIJĄ (*BARBULESCU V. ROMANIA*).

Šioje byloje EŽTT konstatavo, kad darbuotojo veikla internete buvo stebima teisėtai ir darbuotojas, naudojęs *YAHOO Messenger*, įdiegtą darbuotojo kompiuteryje bendravimui su įmonės klientais, asmeniniais tikslais darbo metu, iš darbo buvo atleistas teisėtai.

Tai, kad darbuotojo atleidimas iš darbo buvo pripažintas teisėtu lėmė labai svarbi aplinkybė - darbuotojo susirašinėjimas *YAHOO Messenger* buvo stebimas siekiant įvertinti, ar dar darbuotojas laikosi įmonės vidinių teisės aktų reikalavimų, t.y. kiek laiko darbuotojas darbo metu skiria laiko savo reikmėms, neanalizuojant privačios informacijos turinio. EŽTT nustatė, kad darbuotojo privatus gyvenimas ir susirašinėjimas buvo stebimas, tačiau darbdavys tai darė teisėtai, remdamasis disciplinavimo procedūromis.

2012 M. GRUODŽIO 28 D. VILNIAUS APYGARDOS TEISMAS CIVILINĖJE BYLOJE NR. 2A-3217-781/2012

Šioje byloje atleidimą iš darbo dėl asmeninių pokalbių „Skype“ programa ir naudojimosi internetu ne darbo tikslais pripažino neteisėtu.

Teismai konstatavo, kad darbdavys negali grįsti paskirtos nuobaudos teisėtumo ir pagrįstumo pateiktais „Skype“ programos išrašais ir duomenimis iš kompiuterio atminties apie interneto svetainių adresus, pripažinęs, **jog šie duomenys yra gauti pažeidžiant ieškovės kaip darbuotojos teisėtus lūkesčius, jos teisę į privatumą ir yra neleistini bei neįrodo, kad darbuotojai tai trukdė atlikti jos tiesioginį darbą, darbovietėje nesant nustatytų jokių apribojimų dėl interneto naudojimo.**

A nighttime photograph of a modern city street. In the foreground, a road with white lane markings is illuminated by light trails from moving vehicles. A curved pedestrian bridge with blue LED lighting spans across the road. In the background, several tall, modern skyscrapers are lit up, with their windows glowing. The sky is dark, and the overall scene is vibrant with city lights.

ASMENS DUOMENŲ TVARKYMAS IT SRITYJE

ASMENS DUOMENŲ SAŲVOKA

Asmens duomenys - bet kuri informacija, susijusi su fiziniu asmeniu - duomenų subjektu, kurio tapatybė yra žinoma arba gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta pasinaudojant tokiais duomenimis kaip asmens kodas, vienas arba keli asmeniui būdingi fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymiai.

TEISĖTAS PAGRINDAS ASMENS DUOMENŲ RINKIMUI

Teisėti pagrindai asmens duomenų tvarkymui (rinkimas, kaupimas, saugojimas, teikimas, naudojimas ir pan.):

- duomenų subjektas duoda sutikimą;
- sudaroma arba vykdoma sutartis, kai viena iš šalių yra duomenų subjektas;
- pagal įstatymus duomenų valdytojas yra įpareigotas tvarkyti asmens duomenis;
- siekiama apsaugoti duomenų subjekto esminius interesus;
- įgyvendinami oficialūs įgaliojimai, įstatymais ir kitais teisės aktais suteikti valstybės bei savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir įmonėms arba trečiajam asmeniui, kuriam teikiami asmens duomenys;
- reikia tvarkyti dėl teisėto intereso, kurio siekia duomenų valdytojas arba trečiasis asmuo, kuriam teikiami asmens duomenys, ir jei duomenų subjekto interesai nėra svarbesni.

DARBUOTOJŲ ASMENS DUOMENŲ TVARKYMAS

Darbuotojo sutikimas, kad jo asmens duomenys būtų tvarkomi, yra netinkamas teisinis pagrindas darbo santykių kontekste. Laikoma, kad darbuotojo sutikimas nėra laisvas dėl subordinacijos.

Realiausias teisinis pagrindas tvarkyti darbuotojų asmens duomenis ne vidaus administravimo tikslais - teisėtas darbdavio interesas. Kitaip tariant, darbuotojų asmens duomenų tvarkymas turėtų atitikti konkretų su darbuotojo veikla susijusį bendrovės poreikį.

DARBUOTOJŲ ASMENS DUOMENŲ TVARKYMAS

Vienas pagrindinių reikalavimų, siekiant tvarkyti darbuotojų asmens duomenis - privalomas informavimas darbuotojų, kokia apimtimi ir kokiais tikslais bus renkami ir tvarkomi jų asmens duomenys.

Paprastai ši informacija yra pateikiama įmonės darbo tvarkos taisyklėse ar kituose bendrovės lokaliuose teisės aktuose, darbuotoją apie tai supažindinant pasirašytinai.

PRANEŠIMAS APIE ASMENS DUOMENŲ TVARKYMĄ

Asmens duomenys gali būti tvarkomi automatiniu būdu tik tuo atveju, kai duomenų valdytojas arba jo atstovas Vyriausybės nustatyta tvarka praneša Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai, išskyrus atvejus, kai asmens duomenys tvarkomi:

- vidaus administravimo tikslais;
- politiniais, filosofiniais, religiniais ar su profesinėmis sąjungomis susijusiais tikslais, jeigu asmens duomenis tvarko savo veikloje fondas, asociacija ar kita ne pelno organizacija, kai tvarkomi asmens duomenys yra susiję tik su šios organizacijos nariais arba su asmenimis, kurie nuolat kitaip dalyvauja jos veikloje dėl šios organizacijos siekiamų tikslų;
- visuomenės informavimo priemonėse;
- Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nustatyta tvarka.

DUOMENŲ VALDYTOJO REGISTRACIJA

Be to, be privalomo turėti rašytinės formos dokumento, kuriame nustatomos organizacinės ir techninės priemonės, skirtos apsaugoti asmens duomenis, subjektas, renkantis informaciją apie asmens buvimo vietą, privalo pranešti apie tokį asmens duomenų tvarkymą Valstybinei darbo inspekcijai.

ASMENS DUOMENŲ TVARKYMO TAISYKLĖS

Darbdavys, renkantis asmens duomenis, privalo įgyvendinti tinkamas organizacines ir technines priemones, skirtas apsaugoti asmens duomenims nuo atsitiktinio ar neteisėto sunaikinimo, pakeitimo, atskleidimo, taip pat nuo bet kokio kito neteisėto tvarkymo.

Minėtos priemonės turi užtikrinti tokį saugumo lygį, kuris atitiktų saugotinių asmens duomenų pobūdį ir jų tvarkymo keliamą riziką, ir turi būti išdėstytos rašytinės formos dokumente (duomenų valdytojo patvirtintose asmens duomenų tvarkymo taisyklėse, duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo sudarytoje sutartyje ir pan.).

AČIŪ!

Teisininkė **Raminta Stravinskaitė**

Advokatų kontora **GLIMSTEDT**

Jogailos g. 4, 01116 Vilnius

Tel. +370 269 0700, faks. +370 5 269 0701

El. paštas: r.stravinskaite@glimsted.lt